

Luceafarul, de Mihai Eminescu - prima parte

Începând cu formula introductivă tradițională a basmului care deschide acțiunii perspectiva mitică, atemporală, plasând-o în timpul primordial al genezelor: "A fost odată ca-n povesti/A fost ca niciodată/Din rude mari împăratești/O prea frumoasă fată", "Luceafarul" lui Eminescu povestește într-un cadru de basm iubirea stranie dintre astrul serii și prea frumoasa fată "din rude mari împăratești".

Primele șapte strofe constituie uvertura poemului, partea întâi fiind o splendidă poveste de iubire, unde atmosfera este în concordanță cu mitologia română, iar imaginarul poetic e de factură romantică. După cum observă Constantin Noica, încă de la început este izbitor faptul că fapta individuală este senină și va rămâne așa tot timpul. Și în veghe și un vis ea este senină, pe când el nu este.

O mare parte a acțiunii se desfășoară în visul fetei de împărat. Fata, visătoare și melancolică, contemplând Luceafarul seara de seara de la fereastră dinspre mare a castelului, se îndrăgostește de această apariție cosmică. La rândul ei, Luceafarul, o îndrăgește și se lasă tot mai mult copleșit de dorul fetei de împărat.

Ca și în "Floare albastră" sau în "Dorința", atracția îndrăgostiților unul pentru celălalt este sugerată mai întâi de o chemare menită să scoată în evidență dorința și puterea sentimentului. La chemarea fetei: "O, dulce-al nopții mele domn,/De ce nu vii tu? Vina!", Luceafarul se arunca fulgerător în mare, intrupându-se, apoi din adâncul necunoscut al apelor, în chipul unui mandru voievod cu parul de aur moale și ochi scânteitori, "În mort frumos cu ochii vii". El marturisește fetei că, deși a coborât cu greu din sfera lui de sus, e gata să-i urmeze chemarea.

Dar tata fiindu-i Cerul și Marea muma, el o invită pe tanara fecioară să-și lase lumea ei, să-i fie mireasa și să-l urmeze în palatele lui de margean de pe fundul oceanului. Dar fata îl vede ca un "inger" ale cărui cai ea nu le poate urma. Deși este îndrăgostită de Luceafar, ea își da seama că de imensă este distanța ce-i desparte și temându-se de chipul lui străniu îl refuză, nu însă fără o adâncă parere de rău.

Fata îl cheamă mai departe în somnul ei pământesc, căci este în rostul fapturii individuale să-și caute legea, sensul, mirele: "Cobori în jos, Luceafar bland/Alunecând pe-o rază/Patrunde-n casa și în gând/Si viața-mi luminează!".

Fata de împărat simte că nu poate ieși din condiția ei, dar vrea să și-o transfigureze. Ea nu-i poate cere generalului decât să-i lumineze viața.

Luceafarul răspunde la această chemare ce are aspectul unui descântec stilizat, ca și prima. Stingându-se din cer cu durere, Luceafarul se intrupează acum din vaile Soarelui, infatisându-se fetei învesmantat într-un giulgiu negru, purtând pe vitele-i de par o corană ce arde parca în vampa de foc a Soarelui. El s-a intrupat acum din Soare și Noapte în gândul de a o lua cu el.

Fata, fascinata si acum, dar stapana pe sine nu-l mai vede ca pe un inger ci ca pe un demon. Marturisindu-i cat de dureroasa si arzatoare ii e iubirea ce o poarta, fata il roaga din nou cu patetism sa coboare el pe pamant, sa devina muritor asemenea ei. Ea il chemase, e drept, dar nu-i intelege chemarea-raspuns. "Desi vorbesti pe inteles, eu nu te pot pricepe". Faptul ca nu-i intelege chemarea si raspunsul fetei dovedesc incompatibilitatea dintre cele doua lumi, cea a generalului si cea a individualului (Ambele metamorfozari ale Luceafarului se petrec in visul fetei).

Miscarile Luceafarului se desfasoara intotdeauna pe verticala, simbol al verticalitatii spiritului superior, in timp ce miscarile fetei se desfasoara in plan orizontal, ea fiind mereu egala cu sine insasi desi aspiratia spre autodepasire exista si n-o paraseste niciodata. Cuplul nu se poate realiza.

Dar Luceafarul este geniul capabil de sacrificii supreme, geniul care pentru "o ora de iubire" renunta la nemurirea sa. Tulburat peste masura de refuzul fetei, Luceafarul este gata sa renunte el la nemurire de dragul acestei copile si, rupandu-se de locul lui de sus, din Cer, se indreapta hotarat spre Dumnezeu sa-i ceara dezlegarea.